

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 4 Mars 1896, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spanmål.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 12, föreslår herr K. *Bohnstedt*, att Riksdagen behagade till Kongl. Maj:t aflåta skrifvelse med begäran om sådan ändring i tullstadgan af den 2 November 1877, att rättigheten att på nederlag upplägga spanmål, omalen och malen, varder upphäfd.

Motionären erinrar om, att 1895 års bevillningsutskott tillstyrkt ett då af honom framställt liknande förslag, och att Första Kammaren med stor majoritet biträdt detsamma, samt hänvisar till den förra motionen och utskottets deröfver afgifna betänkande.

Härjemte anför motionären:

»Under frågans debattering i Riksdagen anfördes emot nederlagsrättens borttagande, att man, hvad södra Sverige beträffar, derigenom endast skulle gynna frihamns-institutionen i Köpenhamn, samt att importören alltid hade utväg att i Danmark eller Norge upplägga huru stora qvantiteter som helst uti för ändamålet förhyrda magasin. Hvad nu Köpenhamns frihamn angår, så, om man granskar bestämmelserna för dess frivarulager, finner man, att lagerafgiften der uppgår till högst 4 kronor, lägst 75 öre för hvarje qvadrataln i upplagsrummen för halfår räknadt, eller ock per månad från 67 till 13 öre per qvadrataln, samt att hyran skall förskottsvis betalas. Lägges nu härtill lossningskostnaden samt transport till svensk hamn med dervid förbunden förnyad lastning och lossning, så torde alla

dessa kostnader mångdubbelt öfverstiga räntan å tullafgiften — och äfven om varan, då frilager ej anlitas, endast drabbas af hyres- samt transport- och lossningskostnader, blifva dessa dock så betungande, att denna utväg ej gerna kan komma att anlitas.

I det förslag till förordning om frilager och frihamn, som af komiterade den 22 Juni 1895 till Kongl. Maj:t afgifvits, föreslås i § 20, att spanmål, omalen och malen, alla slag, ej må i frilager intagas eller i frihamn införas, hvaraf torde framgå, att enligt deras uppfattning nederlagsinstitutionen för spanmål ej bör bibehållas.

Då rättigheten att på nederlag upplägga spanmål och mjöl obestriddigen mycket bidrager till den för vårt jordbruk ruinerande spanmålsimporten med dermed förenad öfverdrifven spekulation, synes det vara en bjudande nödvändighet för beredande af en sundare spanmålsmarknad inom landet, att nederlagsrätten för spanmål ju förr dess hellre måtte upphävas.»

Under nedannämnda år hafva råg och hvete samt råg- och hvetemjöl varit föremål för införsel och för uppläggning på nederlag i den omfattning följande tabell utvisar:

År	Införsel.	Uppläggningar på nederlag.		Behållning på nederlag den 1 januari.
	Ton.	Ton.	% af införseln.	Ton.
1890	203,175	28,492	14,02	9,424
1891	187,536	69,049	36,82	5,392
1892	227,572	59,362	26,09	39,261
1893	251,124	82,361	32,80	17,730
1894	350,716	91,094	25,97	21,220
1895	248,144	63,375	25,54	13,371

Nederlagsrätten, som i vårt land är af gammalt ursprung, var under senare delen af förra århundradet inskränkt till ett fåtal varuslag, hvori spanmål dock var inbegripen, men omfattar numera sedan lång tid tillbaka alla varuslag med undantag af bränvin och sprit af säd eller potatis, då dessa varor blifvit från utrikes ort införda, samt sprängämnen. Långt ifrån att utvecklingen hittills gått ut på att inskränka rätten att upplägga varor på nederlag, har tvärtom med allt större styrka den mening gjort

sig gällande, att de med nederlagsrätten förenade lättnaderna i varuomsättningen borde utvidgas, och, såvidt utskottet har sig bekant, har icke heller i någon utländsk tullagstiftning spanmål blifvit utesluten från nederlagsrätten.

Skäl synas också förefinnas till det antagandet, att en sådan uteslutning skulle kunna för landet medföra betänkliga vådor. Så länge landets produktion af brödsäd icke på långt när motsvarar konsumtionen, är det nämligen en nödvändighet, att spanmål utifrån införes i stor myckenhet, och gifvet är, att just nämnda omständighet måste medföra stark spekulation i denna vara. Rätten för importören att upplägga den införda spanmålen på nederlag åstadkommer enligt utskottets förmenande icke att spekulatjonen blir mera osund. Tvärtom verkar nämnda rätt otvifvelaktigt ett mera konstant pris å spanmål än hvad som skulle blifva följden, om nederlagsrätten upphäfdes. Då på grund af inträffade förhållanden, såsom befarad missväxt inom landet eller en antaglig stegring af spanmålsprisen på den utländska marknaden, en större import egt rum än hvad behovet sedermera visat sig hafva kräfft, måste det såväl för importörerna som för spanmålsproducenterna inom landet vara till fördel, att det öfver behovet befintliga öfverskottet kan utan allt för stor förlust för importörerna åter utföras, hvilket väl kan ske med den spanmål, som blifvit upplagd på nederlag, men icke med den redan förtullade varan, enär importören, om denna åter utföres ur riket, förutom kostnaderna för uppläggning och magasinering m. m., jemväl går miste om det erlagda tullbeloppet. Skulle genom sådana dryga förluster återutförseln af berörda öfverskott förhindras, nödgas de importörer, som icke äro dess mera kapitalstarka, att realisera öfverskottet på den inhemska marknaden, hvarengom prisen å denna, till skada för de inhemska producenterna, det vill säga jordbrukarne, komme att nedtryckas, och detta så mycket mera, som prisfallet å denna vara, när behovet deraf är fylldt, eger rum i större proportion än den ökade tillgången, i det att icke annat än undantagsvis för någon finnes anledning att förskaffa sig mera brödsäd än hvad han behöfver endast af det skälet, att priset derå är lågt. Om man deremot tänker sig ett motsatt fall, såsom att, på grund af utsigter till en riklig skörd inom landet och i anledning deraf förmodadt prisfall å spanmål, importen af denna vara nedbringas till en ringa kvantitet, men att till följd af inträffande ogynsamma förhållanden, såsom dåligt bergningsväder eller dylikt, skörden blir förstörd, då är nederlagsrätten ett medel att afböja faran för spanmålsbrist och dermed följande dyr tid. I händelse nederlagsrätten icke finnes, är det nemligen i sist förutsatta fall med stor fara för förlust förenadt att, medan utsigterna till god skörd äro för handen, införa span-

mål, hvadan sådan införsel så mycket som möjligt undvikes, och sedan det blifvit uppenbart, att brist på säd kommer att inom landet uppstå, verkar möjligheten af att tullarne af sådan anledning komma att nedsättas eller upphävas hämmande på den behöfliga införseln, till dess den sena årstiden och de försvårade kommunikationerna lägga hinder i vägen för att landets behof af spanmål blifver fylldt. Häraf kunna således, särskildt för de norra delarne af landet, svåra tider uppstå, då deremot importörerna, i händelse de genom nederlagsrätten äro skyddade mot alltför stor förlust på grund af möjligen blifvande prisfall eller tullförändringar, säkerligen begagna sig af denna rätt för att i tid införa tillräckliga qvantiteter af spanmål och derigenom motverka en plötslig och allt för stor stegring i de normala spanmålsprisen.

Ett borttagande af nederlagsrätten skulle dessutom med all sannolikhet medföra, att svenska köpmän komme att upplägga spanmål i förråd på väl belägna platser i våra grannländer Danmark och Norge. De kostnader, som genom spanmålens uppläggande i dessa länder skulle komma att drabba köpmännen, torde ej heller vara så stora som motionären framhållit, i det att frihamn ej behöfver anlitas, utan spanmålen kan uppläggas på annan lämplig plats.

Förutom de nu framhållna, med nederlagsrättens borttagande förenade olägenheter bör äfven beaktas, att svårigheten för köpmannen att belåna varan ökas och att tvånget för köpmannen att vid införseln betala hela tullbeloppet måste medföra, att handeln med spanmål för den mindre kapitalstarke i så betydlig grad betungas, att måhända endast de stora kapitalisterna skulle ega nog kraft att sysselsätta sig med idkande af sådan handel. Då spanmålshandeln således genom nederlagsrättens borttagande antagligen komme att inskränkas till ett fåtal personer, skulle det för dem blifva så mycket lättare att till sin fördel bestämma prisen på spanmålsmarknaden, hvilket icke vore till fromma vare sig för landet i dess helhet eller särskildt för landets jordbrukare.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herr Bohnstedts motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 Mars 1896.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herrar *Cavalli* och *Weinberg*;

samt af herrar friherre *Alströmer*, *Nisser*, grefve *Klingspor*, *Stephens*, *Philipson*, *Almström*, *Almqvist* och *Wester*, hvilka anfört:

»Den storartade utveckling, kommunikationsväsendet i våra dagar vunnit, har gjort det möjligt att, oberoende af afstånd, införa brödsäd från länder, i hvilka till följd af åtskilliga förhållanden, såsom lågt jordvärde, varmare klimat, låga arbetslöner m. m., priset å spannmål väsentligen understiger det pris, hvartill sådan kan här i landet produceras. Då denna i stor skala drifna import började hota vår inhemska jordbruksnäring med ruin, blefvo till dennas skydd mot konkurrensen med den billigare utländska spanmålen tullar å jordbruksalster införda. Afsigten med denna åtgärd var naturligtvis att bereda den svenske jordbrukaren förmånen af en höjning i priset på den af honom producerade spanmålen med hela det belopp, hvartill tullarne blifvit bestämda. Detta syftemål motverkas emellertid, bland annat, äfven af rättigheten att å nederlag upplägga spannmål. Nederlagsrätten, hvilken får åtnjutas under icke mindre än fem år från det en vara blifvit till nederlag angifven, medför, som bekant, den förmån för importören, att erläggande af tullafgift för varan icke behöfver ega rum förr än densamma från nederlaget uttages och under vissa vilkor icke ens då, utan först viss tid, högst nittio dagar, derefter; hvartill kommer, att varan, om så önskas, kan utan tullafgifts erläggande få återutföras. Det synes reservanterna uppenbart, att dessa med nederlagsrätten förenade förmåner, af hvilka krediten å tullafgiften medför en, i fråga om en vara af den betydelse som spannmål, ingalunda obetydlig räntevinst, måste innebära en stark frestelse till spekulation på motsedda prisstegringar å sådan vara, af hvilka prisstegringar den inhemske landtbrukaren, derest icke sådant genom omåttlig import förhindras, skulle hafva nytta. Att importörer af spannmål också väl insett, hvilka fördelar, som beredas dem genom nederlagsrätten, framgår tydligt af den vidsträckta omfattning, hvori densamma af dem tagits i anspråk. Vid första ökning af priset å spannmål utsläppas af svaga spekulanter de å nederlagen upplagda, ofta på kredit inköpta förråden af den billigare utländska varan i marknaden, och följden häraf blir helt naturligt, att den inhemske producentens spannmål ej kan ernå det förhöjda priset — äfvensom

försäljningen deraf försvåras, och att såmedelst den med tullarne åsyftade verkan åtminstone delvis förfelas. Och vidare, då sådan spekulation just genom den med nederlagsrätten förenade krediten å tullafgiften kan möjliggöras för personer, som sakna såväl kapital som affärserfarenhet, framkallas på så sätt flerehanda osunda förhållanden inom affärslifvet, hvilka måste vara till största skada för det allmänna bästa. Borttagande af nederlagsrätten för spannmål skulle, enligt reservanternas mening, lägga väsentliga hinder i vägen för en dylik osund spekulation.

Då det mål, som åsyftades med införande af tullar å spannmål, var att, genom höjning af priset å sådan vara med det belopp, hvartill tullarne bestämts, söka upphjelpa vårt lands hufvudnäring ur det betryckta läge, hvori densamma till följd af den ruinerande konkurrensen med utlandet dess värre länge befunnit sig, men detta i så hög grad behjertansvärda syfte i viss mån motverkas af nederlagsrätten för spannmål, hvilken, på sätt reservanterna tro sig hafva ådagalagt, är egnad att förringa nämnda, med tullarne afsedda verkan, samt dessutom medför andra beaktansvärda olägenheter, finna sig reservanterna icke kunna biträda utskottets beslut, utan hemställa,

att herr Bohnstedts ifrågavarande motion må af Riksdagen bifallas».